

COMMISSIE TOEKOMST RESOURCE WENDE

28 en 29 oktober 2021, Tropenmuseum Amsterdam

ATELIER SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Kees Nieuwerth – vicevoorzitter Raad van Kerken in Nederland.

WELKE WAARDEN DIEN DE SDG AGENDA? EEN VISIE VANUIT DE KERKEN.

Welke waarden zouden wat de Raad van Kerken betreft de Sustainable Development Goals eigenlijk moeten dienen? Wat mij betreft zouden we daarvoor te rade kunnen gaan bij de in de wereldoecumene gebruikelijke drieslag: *gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping*. Als we echter de SDG 's eens kritisch beschouwen blijkt dat de SDG Agenda veel gewicht toekent aan 'economische ontwikkeling' en weinig aandacht schenkt aan de groeiende ecologische voetafdruk. Met andere woorden: er wordt onvoldoende rekening gehouden met de ecologische grenzen aan de 'groei'. Zodoende bevordert de SDG Agenda dus nog niet een economische model dat daadwerkelijk leidt tot het rechtvaardig delen van (schaarse) grondstoffen wereldwijd. Een economie die ons in staat stelt te leven binnen de planetaire en natuurlijke grenzen. Ruim 60% van de met de SDG-doelen samenhangende maatregelen verhogen namelijk zelfs de ecologische voetafdruk in plaats van dat zij deze verlagen.

Bovendien geeft de VN zelf reeds aan dat tot dusverre 'duurzame energie' nog maar in een kleine 20% van de wereldwijde behoefte aan energie voorziet. En die 20% is vooral gesitueerd op het noordelijk halfrond. Veel van de voor de energietransitie benodigde grondstoffen, bijvoorbeeld zeldzame erts en aardmetalen zoals coltan, lithium, nikkel, kobalt, koper, neodymium, magnesium, platina, titanium, vanadium e.d. – voor zonnepanelen, windmolens, accu's, elektrische auto's, mobiele telefoons – worden ook nu weer gewonnen op het zuidelijk halfrond. Zij worden alle intensief gedolven en zijn ook alle *eindig en niet duurzaam*.

Zijn we er ons van bewust dat in de meeste gebieden waar gewapende conflicten woeden die hevige concurrentie om grondstoffen een rol speelt op de achtergrond? Een voorbeeld is het grensgebied tussen Congo, Uganda, Rwanda, Burundi, waar al jaren een gewapend conflict uitgevochten wordt – door maar liefst acht verschillende legers en strijdgroepen – rond het delven van een dergelijk zeldzaam mineraal (coltan) dat essentieel is voor het produceren van (onze) mobiele telefoons. De toenemende concurrentie om deze schaarse grondstoffen leidt op zijn minst tot geopolitieke spanningen, leidt nu reeds tot gewapende conflicten in bijvoorbeeld centraal Afrika en zou ook kunnen leiden tot grootschaliger (gewapende) conflicten in de toekomst.

Gaat deze volgende industriële revolutie dus op haar beurt leiden tot een nieuwe Noord-Zuid tweedeling? Sterker zelfs: des te schaarser de grondstoffen worden in de toekomst, des te meer mensen in de 'lage inkomenslanden' de middelen ontberen om te concurreren om in hun energie-, voedsel- en drinkwaterbehoefte te voorzien. Meer internationale samenwerking, rechtvaardiger delen van die schaarse middelen wereldwijd zijn broodnodig. Bovendien moeten we aandringen op voor milieu en samenleving verantwoorde wijzen van winning van deze grondstoffen, de daarmee samenhangende ketenverantwoordelijkheid dient vanzelfsprekend te worden.

Maar wie moet dat dan doen? Mijn inziens de Verenigde Naties. Bijvoorbeeld via de SDG-Agenda - door *het beleggen van een internationale conferentie over het rechtvaardig delen van schaarse*

grondstoffen om tot internationaal overeengekomen en transparante afspraken te komen. Als we bijvoorbeeld eens nader naar SDG 1 ‘geen armoede’, SDG 2 ‘geen honger’, SDG 8 ‘Fatsoenlijk werk en economische groei’ en SDG 10 ‘Verminderde ongelijkheid’ kijken dan kunnen we haast niet anders dan concluderen dat de wijze waarop deze nu geformuleerd zijn een heldere analyse van de gronddoorzaken van armoede en onderontwikkeling ontberen.

De SDG Agenda stelt het huidige dominante economische model gericht op groei eigenlijk niet ter discussie. En dat terwijl we juist een *ethisch gefundeerde, ecologisch begrensde en circulaire alternatieve economie* nodig hebben voor een echt duurzame toekomst!

Het moge duidelijk zijn dat vanuit ons perspectief *dit de gerechtigheid dus nog niet dient.*

Wanneer we SDG 16 ‘Vrede, Recht en Sterke instituties’ ook wat nader analyseren wordt weliswaar zorg uitgesproken over ‘internationale homicide’, ‘geweld tegen kinderen’, ‘mensenhandel’ en ‘seksueel geweld’, maar wordt niet duidelijk gemaakt dat dit impliciete verwijzingen zijn naar oorlogen en gewapende conflicten op vele plekken in onze wereld. Laat staan dat de enorme ‘opportunity costs’ in de vorm van hoge uitgaven voor bewapening wereldwijd expliciet worden genoemd. De wereldwijde militaire uitgaven benaderen nu de 2000 miljard dollar, dat is ruim tweemaal hoger dan tijdens de Koude Oorlog!

De Verenigde Staten gaven vorig jaar ruim 37 miljard dollar uit aan het ‘verbeteren’ van nucleaire bewapening. Rusland ‘investeert’ een soortgelijk bedrag daarin. Het Verenigd Koninkrijk meer dan 6 miljard dollar en Frankrijk meer dan 4 miljard dollar. Al met al –‘toevallig’ (?) ruim de 70 miljard dollar die de noordelijke werelدهelft –ondanks beloften in Parijs- nog niet beschikbaar heeft gesteld aan de zuidelijke werelدهelft voor het bestrijden van klimaatverandering.

Het moge duidelijk zijn dat vanuit ons perspectief *dit de vrede dus nog niet dient.*

Welke wonderen zouden we kunnen verrichten als SDG 16 de internationale gemeenschap ertoe zou aansporen deze bedragen – ter bevordering van de vrede – zou besteden aan de uitvoering van de SDG Agenda? Ook wat die dimensie van de heeheid van de schepping betreft valt er nog veel te verbeteren aan de SDG Agenda. De komende tijd zullen klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit elkaar in hun onderlinge samenhang alleen nog maar versterken. Bovendien is er de paradox dat sommige maatregelen die klimaatverandering tegengaan en groene energie bevorderen een negatieve uitwerking hebben op die ‘heeheid’: voorbeelden zijn waterkrachtcentrales die de natuurlijke migratie van vissen van zee rivier opwaarts blokkeren en windmolens die geplaatst worden in belangrijke migratieroutes van trekvogels van Siberië naar Noord-Nederland en vice versa.

De SDG Agenda is helaas te weinig ecocentrisch gericht, er is te weinig aandacht voor het feit dat ons menselijk systeem een onderdeel is van een kwetsbaar wereldomspannend ecosysteem. We kunnen niet echt (over)leven zonder insecten, vogels, bloemen en gewassen. Dus om het met een variatie op een Britse uitspraak te zeggen: To bumblebee or not to bumblebee: *in a world without bumblebees I do not want to live!*

Tot slot: Ondanks alles is de SDG Agenda wat ons betreft een stap in de goede richting. Zij zou echter aangevuld en aangescherpt moeten worden. Maar bovenal: die agenda zal alleen effectief worden als we werken aan een transformatie van het dominante economische model. Werken aan een alternatieve circulaire economie, in plaats van een lineaire, één die gericht is op een ‘economie van het genoeg’ en gebaseerd is op ecologische en ethische principes. Wat we nodig hebben is zowel economische als ecologische gerechtigheid – voor een echt duurzame en rechtvaardige toekomst voor allen wereldwijd!

Amsterdam, 29 Oktober 2021